

Sygn. akt I ACa 505/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik (spr.)
Sędziowie:	SSA Teresa Rak SSA Zbigniew Ducki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. S.

przeciwko S. S. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 17 grudnia 2014 r. sygn. akt I C 768/13

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie I w ten sposób, że kwotę 81.461,50 zł zastępuje kwotą 50.000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych);

b) w punkcie IV w ten sposób, że znosi wzajemnie między stronami koszty procesu;

c) w punkcie V w ten sposób, że nakazuje pobrać od obu stron kwoty po 1.944,40 zł (jeden tysiąc dziewięćset czterdzieści cztery złote 40/100) tytułem wydatków sądowych;

2. oddala apelację w pozostałym zakresie;

3. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I A Ca 505/15

UZASADNIENIE

Powódka **M. S.** wniosła o zasądzenie od pozwanego **S. S. (1)** kwoty 124 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu. Na rozprawie w dniu 17 grudnia 2014 r. powódka domagała się ostatecznie zapłaty kwoty 81 461,50 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu, cofając pozew w pozostałym zakresie, bez zrzeczenia się roszczenia. Powódka domagała się pokrycia zachowku wobec spadku po matce S. S. (2), która testamentem powołała w całości do spadku pozwanego. Powódka, jako składniki masy spadkowej, wskazała: 1) nieruchomość gruntową, oznaczoną jako działka ewidencyjna nr (...), zabudowaną budynkiem mieszkalnym, położoną w K. przy ul. (...) o wartości 408 000 zł, objętą księgą wieczystą nr (...) nieruchomość gruntową, oznaczoną jako działka ewidencyjna nr (...), położoną w K. przy ul. (...) o wartości 68 000 zł, objętą księgą wieczystą nr (...). Udział powódki w spadku, gdyby dziedziczyła na mocy ustawy, wynosiłby 1/2.

Pozwany S. S. (1) wniosł o oddalenie powództwa. Wskazał, że nieruchomość gruntową, oznaczoną jako działka ewidencyjna nr (...), zabudowaną budynkiem mieszkalnym, położoną w K. przy ul. (...), objętą księgą wieczystą nr (...), otrzymał w drodze darowizny dokonanej przez S. S. (2) w 2008 r. Nadto pozwany wyraził zgodę na cofnięcie pozwu w części przez powódkę.

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2014r Sąd Okręgowy w Krakowie:

1/ zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 81.461,50 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty,

2/ oddalił powództwo w pozostałej części,

3/ umarzył postępowanie w pozostałym zakresie,

4/ zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 4.700 tytułem kosztów procesu,

5/ nakazał pobranie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie kwoty 3.888,80 tytułem niepokrytych wydatków związanych z opinią.

Za podstawę faktyczną wyroku Sąd przyjął następujący stan faktyczny:

Spadek po zmarłej w dniu 17 sierpnia 2011 r. S. S. (2) nabył na podstawie testamentu notarialnego sporządzonego w dniu 20 lutego 2004 r. pozwany S. S. (1) w całości. Postanowienie w tym przedmiocie zostało wydane w dniu 23 maja 2012 r. przez Sąd Rejonowy dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie (sygn. akt I Ns 393/12/N). W chwili otwarcia spadku spadkodawczyni była wdową, pozostawiła dwoje dzieci: córkę M. S. oraz syna S. S. (2), zaś drugi syn spadkodawczyni zmarł w 1995 r. w wieku siedmiu lat.

Umową z dnia 1 lipca 2008 r., zawartą przed notariuszem M. D. w Kancelarii Notarialnej w N., S. S. (2) darowała swojemu wnukowi – pozwanemu S. S. (1) – nieruchomość położoną w K., składającą się z działki ewidencyjnej nr (...), zabudowaną budynkiem mieszkalnym, położonym przy ul. (...), objętą księgą wieczystą nr (...).

W skład spadku po spadkodawczyni wchodził udział w wysokości (...) w nieruchomości położonej w K., składającej się z działek nr: (...) oraz parcel katastralnych nr(...), objętej księgą wieczystą nr (...).

Nieruchomość gruntową, oznaczoną jako działka ewidencyjna nr (...) o pow. 0,6806 ha, objęta księgą wieczystą nr (...) położona jest w K.. Według planu miejscowego znajduje się na terenie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Nieruchomość ta zabudowana jest domem mieszkalnym jednorodzinny jednokondygnacyjny oraz budynkami gospodarczymi, posiada dostęp do drogi publicznej. Powierzchnia zabudowy budynku wynosi 154 m². Budynek został wzniesiony w 1956 r., murowany z cegły i hasia, dach pokryty dachówką z lat 50-tych XX wieku. Budynek jest ocieplony. Nadto wyposażony jest w instalację wodociągową i elektryczną, ogrzewany centralnie piecem węglowym znajdującym się w budynku.

Według aktualnego poziomu cen (na czerwiec 2014r.) oraz stanu nieruchomości na dzień darowizny (1 lipca 2008 r.) oraz według stanu na dzień otwarcia spadku (17 sierpnia 2008 r.) wartość rynkowa tej nieruchomości wynosi 323 315 zł.

Nieruchomość objęta księgą wieczystą nr (...) składa się z działek ewidencyjnych: nr (...) o pow. 0,0253 ha, nr (...) o pow. 0,4942 ha oraz parcel katastralnych nr(...), położona jest w K..

Działka ewidencyjna nr (...) według planu miejscowego znajduje się w przeważającej części na terenach zieleni parkowej oraz w terenie ulicy głównej, charakteryzuje się regularnym kształtem i płaskim ukształtowaniem terenu, jest porośnięta drzewami i nie posiada dostępu do drogi publicznej.

Działka ewidencyjna nr (...) znajduje się w terenach upraw polowych, terenach zieleni parkowej oraz w terenie ulicy zbiorczej, charakteryzuje się nieregularnym kształtem, posiada bezpośredni dostęp do drogi publicznej.

Ze względu na brak sporządzonego wykazu synchronizacyjnego dla parcel nr(...)oraz działki nr (...) i nieuregulowanego stanu prawnego nieruchomości biegły sądowy nie mógł dokonać wyceny tych parcel i wskazanej działki.

Wartość rynkowa udziału w wysokości (...) części w prawie własności nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej oznaczonej nr (...) według stanu na dzień otwarcia spadku (17 sierpnia 2008 r.) i poziomu cen na czerwiec 2014 r. wynosi 78 zł.

Natomiast wartość rynkowa udziału w wysokości (...) części w prawie własności nieruchomości składającej się z działki nr (...) według stanu na dzień otwarcia spadku (17 sierpnia 2008 r.) i poziomu cen na czerwiec 2014 r. wynosi 2 453 zł.

Powódka nie otrzymała od swojej matki S. S. (2) żadnych darowizn. Pozwany od 1997 r. czynił nakłady na dom przy ul. (...) w K., zaś od około dziesięciu lat wykorzystuje rolniczo grunt, stanowiący udział w nieruchomości, objętej księgą wieczystą nr (...), wchodzącą w skład spadku po S. S. (2).

Przed wytoczeniem powództwa powódka w piśmie z dnia 4 kwietnia 2013 r. zwróciła się do pozwanego o podjęcie rokowań celem zaspokojenia jej roszczeń z tytułu zachowku. Pozwany nie zareagował na pismo powódki.

Istotne dla sprawy fakty Sąd ustalił w oparciu o dokumenty urzędowe, których autentyczności strony nie kwestionowały, a także na podstawie zeznań powódki i pozwanego, które Sąd uznał za wiarygodne. Kwestią sporną w niniejszej sprawie była wartość składników majątkowych, wchodzących w skład spadku po S. S. (2) oraz wartość nieruchomości, stanowiącej przedmiot darowizny z dnia 1 lipca 2008 r., sam skład majątku spadkowego nie był między stronami sporny. Podstawą poczynienia ustaleń faktycznych była również opinia biegłej sądowej E. H. w zakresie wyceny nieruchomości. Ustalenia biegłej Sąd uznał za prawidłowe, a wartości nieruchomości za odpowiednie. Strony nie zgłaszały żadnych zarzutów do sporządzonej opinii, ani też nie zgłaszały wniosków o przeprowadzenie dowodu z kolejnej opinii biegłego sądowego.

Nie budziło wątpliwości Sądu, że powódce jako uprawnionej do zachowku należała się połowa wartości udziału, jaki by jej przypadł w związku z dziedziczeniem na podstawie ustawy, tj. $1/4$ ($1/2 \times 1/2$) części spadku po S. S. (2) i jednocześnie, że powódka nie otrzymał zachowku w postaci darowizny, powołania do spadku i zapisu.

Podstawę wymiaru zachowku stanowiła natomiast czysta wartość spadku, będąca różnicą pomiędzy jego stanem czynnym, czyli wartością wszystkich praw należących do spadku według ich stanu z chwili otwarcia spadku i cen z chwili orzekania o zachowku, a jego stanem biernym, czyli sumą wszystkich długów spadkowych. Uznanie jako kryterium cen obowiązujących w chwili orzekania o zachowku, gwarantujące uprawnionym do jego otrzymania uzyskanie realnej korzyści z tego tytułu zostało zaakceptowane w judykaturze. Po określeniu czystej wartości spadku dolicza się do niej, dla ustalenia substratu zachowku, wartość darowizn dokonanych przez spadkodawcę (art. 993 k.c.), przy czym wartość przedmiotu darowizny na potrzeby doliczenia do substratu zachowku oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalenia zachowku (art. 995 k.c.).

W skład spadku po S. S. (2) wchodzi udział w wysokości (...)w nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), obejmującej działki nr (...), objętej księgą wieczystą nr (...). Biegła sądowa z zakresu szacowania nieruchomości ustaliła, że wartość rynkowa tego udziału w prawie własności działki ewidencyjnej oznaczonej nr (...) według stanu na dzień otwarcia spadku (17 sierpnia 2008 r.) i poziomu cen na czerwiec 2014 r. wynosi 78 zł., zaś wartość rynkowa tego udziału w prawie własności działki ewidencyjnej oznaczonej nr(...) wynosi 2 453 zł.

Natomiast wartość rynkowa nieruchomości oznaczonej jako działka ewidencyjna nr (...), zabudowanej budynkiem mieszkalnym, stanowiącej przedmiot umowy darowizny, dokonanej przez spadkodawczynię na rzecz pozwanego w dniu 1 lipca 2008 r., według aktualnego poziomu cen oraz stanu nieruchomości na dzień darowizny wynosi 323 315 zł.

W konsekwencji Sąd ustalił, iż wartość spadku wynosi 2.531 zł (2.453 zł + 78 zł). Do spadku dolicza się uczynione przez spadkodawcę darowizny (art. 993 k.c.). Zatem łączna wartość masy spadkowej i darowizny doliczonej do spadku wynosi 325 846 zł. (453 zł + 78 zł + 323 315 zł). Tak określony substrat zachowku należało odnieść do przysługującego powodce udziału w wysokości 1/4 części, co pozwalało na ustalenie należnego powodce zachowku na kwotę 81 461,50 zł (1/4 x 325 846 zł). Z związku z powyższym ostatecznie sprecyzowane żądanie zapłaty w zakresie kwoty 81 461,50 zł podlegało uwzględnieniu.

Roszczenie o zachówek staje się wymagalne z chwilą określenia przez Sąd jego wysokości według ceny z daty orzekania o nim i dopiero z tą datą staje się możliwe naliczanie odsetek za opóźnienie. Z uwagi na powyższe Sąd zasądził ustawowe odsetki od daty wyroku, oddalając dalej idące żądanie, w oparciu o art. 481 § 1 i 2 k.c.

Sąd umorzył postępowanie w pozostałym zakresie (pkt III sentencji wyroku) z uwagi na skuteczne cofnięcie pozwu w tej części, za zezwoleniem pozwanego, na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 i 4 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na zasadzie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. 2013, poz. 461). Na kwotę zasądzonych kosztów złożyły się: 1/ uiszczona opłata sądowa od pozwu – 1.000 zł, 2/ koszt zastępstwa procesowego – 3.600 zł oraz 3/zaliczka na wynagrodzenie biegłego -100 zł.

W oparciu o art. 113 ust. 1 i 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. 2014, poz. 1025), Sąd nakazał pobranie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwoty 3 888,80 zł tytułem niepokrytych wydatków związanych ze sporządzoną w niniejszej sprawie opinią (pkt V sentencji wyroku).

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości.

Przedmiotowemu orzeczeniu zarzucił:

1/ naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na treść wyroku, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c w zw. z art. 227 k.p.c i art. 316 k.p.c polegające na braku wszechstronnego rozważenia przez Sąd zebranego w sprawie materiału, braku oceny całości zebranego w sprawie materiału, brak odniesienia się w uzasadnieniu wyroku do treści zeznań pozwanego, pomimo, że wynika z nich już przed śmiercią S. S. (2) czynił w sposób ciągły nakłady na nieruchomość na działce ewidencyjnej nr (...), nr księgi wieczystej (...);
- art. 212 § 1 k.p.c albowiem w toku postępowania w odniesieniu do pozwanego Sąd nie dążył do tego, aby pozwany przytoczył lub uzupełnił twierdzenia i dowody na ich poparcie, oraz udzielił wyjaśnień koniecznych dla zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonego roszczenia, nie dążył również do wyjaśnienia istotnych, spornych okoliczności sprawy;
- art. 212 § 2 k.p.c albowiem pomimo uzasadnionej potrzeby i oświadczeń pozwanego, że „trudno mu zająć stanowisko odnośnie sprecyzowanego żądania; pozwany wnosi o oddalenie powództwa w całości”

przewodniczący nie udzielił pozwanemu niezbędnych pouczeń jak również wobec nieporadności pozwanego i braku pełnomocnika nie zakreślił pozwanemu odpowiedniego terminu do zrozumienia i zrealizowania pouczeń;

2/ naruszenie prawa materialnego poprzez jego niezastosowanie pomimo istnienia szczególnej i wyjątkowej sytuacji uzasadniającej obniżenie kwoty zachowku, tj. art. 5 k.c – klauzuli zasad współżycia społecznego wobec faktu, iż jedynym składnikiem majątku jest prawo do lokalu które służy zaspokajaniu niezbędnych potrzeb mieszkaniowych zobowiązanego do zapłaty zachowku, a zobowiązany do zachowku nie ma innych możliwości zaspokojenia tych potrzeb, natomiast inne składniki spadku nie wystarczają na pokrycie zobowiązania z tytułu zachowku.

Na tej podstawie wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie następujących dowodów:

1/ z zeznań trzech świadków na okoliczność poczynionych przez pozwanego nakładów oraz uzasadnionych żądań obniżenia kwoty zachowku oraz faktu zamieszkiwania pozwanego wraz z rodziną na terenie nieruchomości od 1997 roku i czynienia od tej daty nakładów na nieruchomość, na okoliczność istnienia podstaw do zastosowania klauzuli zasad współżycia społecznego w niniejszej sprawie.

2/ z dokumentów w postaci faktur na okoliczność poczynionych przez pozwanego nakładów na nieruchomość położoną na działce nr (...),

- z opinii technicznej budynku mieszkalnego jednorodzinnego znajdującego się w N. przy ulicy (...) na działce nr (...) obręb nr (...) - B. z lipca 1997 roku - na okoliczność stanu technicznego nieruchomości w 1997 roku,

Nadto wniósł o przeprowadzenie uzupełniającej opinii biegłego do spraw szacowania wartości nieruchomości na okoliczność zakresu poczynionych przez pozwanego nakładów na nieruchomość położoną przy ul. (...) w K. oraz na okoliczność wartości rynkowej poczynionych przez pozwanego nakładów o których biegły był informowany w trakcie wizji lokalnej na nieruchomości przez pozwanego i jego żonę.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu apelacji, uznał ją za częściowo uzasadnioną.

Sąd I Instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne które Sąd Apelacyjny przyjmuje za swoje.

Na wstępie wskazać należy, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji (art. 378 §1 k.p.c.) na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.) z tym zastrzeżeniem, że przed sądem pierwszej instancji powinny być przedstawione wyczerpująco kwestie sporne, zgłoszone fakty i dowody, a prezentacja materiału dowodowego przed sądem drugiej instancji ma miejsce wyjątkowo (art. 381 kpc).

Zgodnie z uchwałą składu 7 sędziów (III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz.55), której nadano moc zasady prawnej, sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego. Należy też mieć na uwadze, że Sąd jest związany podstawą faktyczną przytaczaną przez powoda na uzasadnienie dochodzonego roszczenia, natomiast nie wiąże go podstawa prawna.

Sąd Okręgowy trafnie zastosował przepisy prawa procesowego i materialnego odnoszące się do zachowku.

Nie zastosował jedynie art. 5 k.c., co jest zrozumiałe, gdyż pozwany nie podnosił takiego zarzutu, ani nie wskazywał konkretnych zasad współżycia społecznego z którymi orzeczenie - uwzględniające powództwo w całości - byłoby sprzeczne. Dopiero w apelacji pozwany podniósł, że nie tylko zamieszkuje ze swoją rodziną (żoną i dwoma małoletnimi córkami) w domu znajdującym się na nieruchomości spadkowej, ale również, fakt, że poza przedmiotowymi nieruchomościami nie ma innego majątku nadającego się do egzekucji zasądzonej kwoty zachowku.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę, że egzekucja zasądzzonego zachowku doprowadziłaby niechybnie do przymusowej sprzedaży zabudowanej nieruchomości przez komornika. Stosunkowo niewielkie dochody pozwanego i jego żony (po ok. 1500 zł miesięcznie) nie pozwalają na pokrycie potrzeb mieszkaniowych rodziny powoda na wolnym rynku i zapewnienia minimum utrzymania, co doprowadziłoby powoda jego rodzinę do bezdomności.

Również fakt poczynienia pewnych (nie wykazanych co do zakresu i wysokości nakładów) po otrzymaniu w drodze darowizny przedmiotowej nieruchomości przemawia za obniżeniem należnego powódce zachowku. W tym zakresie należało jednak mieć na uwadze, że zgodnie z opinią biegłego sądowego stan zabudowanej nieruchomości po 2008r nie uległ istotnej zmianie (k.129). Nadto nawet w apelacji pozwany nie rozróżnia nakładów koniecznych dla utrzymania nieruchomości w dotychczasowym stanie, od tzw. ulepszeń, które zwiększają wartość nieruchomości.

Z powyższych względów Sąd zdecydował o obniżeniu zasądzzonego zachowku z 81.461,50 zł do kwoty 50.000 zł uznając, że obniżenie to z jednej strony stanowić będzie pewną rekompensatę za dokonane nakłady, a z drugiej strony umożliwi powodowi jego zapłatę przez sprzedaż niezabudowanych części nieruchomości, co pozwoli na uniknięcie stanu bezdomności.

Sąd miał na uwadze stanowisko prezentowane w orzecznictwie sądowym, że w sprawie o zachówek nie jest wyłączone obniżenie wysokości należnej z tego tytułu sumy na podstawie art. 5 k.c. (por. uchwała SN z dnia 19 maja 1981 r., III CZP 18/81, OSNC 1981, nr 12, poz. 228, z glosą A. Szpunara, NP 1983, nr 2, s. 94). Zakres zastosowania powyższego przepisu powinien być jednak stosunkowo wąski, bowiem ocena sądu, czy żądanie zapłaty sumy odpowiadającej wysokości zachowku stanowi nadużycie prawa podmiotowego (art. 5 k.c.), nie powinna pomijać, że prawa osoby uprawnionej do zachowku służą urzeczywistnieniu obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma wobec swoich najbliższych (wyr. SN z dnia 7 kwietnia 2004r., IV CK 215/03, PiP 2006, z. 6, s. 111, z glosą T. Justyńskiego).

Względy te nakazują szczególną ostrożność przy podejmowaniu oceny o nadużyciu prawa żądania zapłaty sumy pieniężnej odpowiadającej wysokości zachowku, która nie może opierać się jedynie na ogólnym odwołaniu się do klauzuli generalnej zasad współżycia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 31 marca 2011 r., I ACa 99/11, OSAB 2011, z. 1, poz. 21).

Obniżenie wysokości zachowku może więc mieć miejsce w przypadkach wyjątkowych, albowiem już samo pozbawienie uprawnionego do zachowku korzyści ze spadku w drodze dziedziczenia jest dla niego okolicznością krzywdzącą i dolegliwą, a stanu tego nie powinno jeszcze pogłębiać drastyczne ograniczenie możliwości realizacji roszczeń z tytułu zachowku.

Za szczególne i wyjątkowe sytuacje uprawniające do obniżenia zachowku, orzecznictwo sądowe uznaje na przykład sytuację, gdy składnikiem spadku jest prawo do lokalu służące zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych zobowiązanego do zapłaty zachowku w razie braku możliwości do zaspokojenia tych potrzeb oraz gdy inne składniki spadku nie wystarczą na zaspokojenie roszczenia z tytułu zachowku. Nie mogą zostać pominięte również inne zachowania uprawnionego, jak to na to, że ten wywiązywał się ze swoich obowiązków względem najbliższych, ze szczególnym uwzględnieniem spadkodawcy, czy też przyczynienie się zobowiązanego do wzrostu wartości majątku.

Natomiast bezzasadne są pozostałe zarzuty apelującego. Sąd pouczył pozwanego o przysługujących mu uprawnieniach. Został on także zobowiązany do powołania w odpowiedzi na pozew wszystkich twierdzeń i dowodów. Nadto Sąd zwrócił mu uwagę na treść art. 162, 206 § 2, 207, 217, 229 i 230 k.p.c. Wiedział również o prawie podniesienia zarzutów do opinii biegłego.

Mimo to zaniedbał w sposób elementarny swoje interesy, lekceważąc odnosząc się do pouczeń Sądu.

W tej sytuacji brak podstaw do odmowy zastosowania art. 207 § 6 k.p.c. , a w konsekwencji art. 381 k.p.c.

Z omówionych względów Sąd orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach procesu za pierwszą instancję oraz o kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w oparciu o art. 100 k.p.c. znosząc je wzajemnie z uwagi na częściowe uwzględnienie roszczenia oraz fakt, że określenie należnej sumy zależało od uznania sądu.